

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

28 januari 2002

WETSONTWERP

**tot waarborging van een gelijke
vertegenwoordiging van mannen en vrouwen
op de kandidatenlijsten van de kandidaturen
voor de provincieraadsverkiezingen,
de gemeenteraadsverkiezingen en voor
de verkiezingen van het Europees Parlement**

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Memorie van toelichting	4
3. Voorontwerp	10
4. Advies van de Raad van State	13
5. Wetsontwerp	18

DE SPOEDBEHANDELING WORDT DOOR DE REGERING GEVRAAGD
OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 80 VAN DE GRONDWET.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

28 janvier 2002

PROJET DE LOI

**assurant une présence égale des hommes
et des femmes sur les listes de
candidatures aux élections provinciales,
aux élections communales et aux
élections du Parlement européen**

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Exposé des motifs	4
3. Avant-projet	10
4. Avis du Conseil d'Etat	13
5. Projet de loi	18

LE GOUVERNEMENT DEMANDE L'URGENCE CONFORMÉMENT À L'ARTICLE 80
DE LA CONSTITUTION.

De Regering heeft dit wetsontwerp op 28 januari 2002 ingediend.

Le Gouvernement a déposé ce projet de loi le 28 janvier 2002.

De «goedkeuring tot drukken» werd op 31 januari 2002 door de Kamer ontvangen.

Le «bon à tirer» a été reçu à la Chambre le 31 janvier 2002.

AGALEV-ECOLO	:	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>		
CD&V	:	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>		
FN	:	<i>Front National</i>		
PRL FDF MCC	:	<i>Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement</i>		
PS	:	<i>Parti socialiste</i>		
PSC	:	<i>Parti social-chrétien</i>		
SPA	:	<i>Socialistische Partij Anders</i>		
VLAAMS BLOK	:	<i>Vlaams Blok</i>		
VLD	:	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>		
VU&ID	:	<i>Volksunie&ID21</i>		
<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>			<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000	:	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 50 0000/000	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA :		<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA :	<i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV :		<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	CRIV :	<i>Compte Rendu Intégral, avec à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
CRIV :		<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	CRIV :	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)</i>
CRABV :		<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	CRABV :	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
PLEN :		<i>Plenum (witte kaft)</i>	PLEN :	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
COM :		<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	COM :	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail : alg.zaken@deKamer.be</i>	<i>e-mail : aff.generales@laChambre.be</i>

SAMENVATTING

Het wetsontwerp wijzigt de organieke wet van de provincieraadsverkiezingen en de gemeentelijke kieswet zodat op elke kandidatenlijst van de kandidaturen voor de verkiezingen georganiseerd in dit kader, het verschil tussen het aantal kandidaten van beiderlei geslacht niet hoger dan een zou zijn. Bovendien moeten de twee eerste kandidaten van elke kandidatenlijst van de kandidaturen van verschillend geslacht zijn.

Het wetsontwerp voorziet dezelfde bepalingen voor wat elke kandidatenlijst van de kandidaturen voor de verkiezingen van het Europees Parlement betreft, met een overgangsbepaling voor de eerste verkiezing van deze vergadering na de inwerkingtreding van dit ontwerp. Voor deze eerste verkiezing mogen de drie eerste kandidaten van iedere kandidatenlijst niet van hetzelfde geslacht zijn.

RÉSUMÉ

Le projet de loi modifie la loi organique des élections provinciales et la loi électorale communale de manière à ce que sur chacune des listes de candidatures aux élections organisées dans ce cadre, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne soit pas supérieur à un. En outre, les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent.

Le projet de loi prévoit les mêmes dispositions en ce qui concerne chacune des listes de candidatures pour l'élection du Parlement européen, avec une disposition transitoire pour la première élection de cette assemblée suivant l'entrée en vigueur du projet. Pour cette première élection, les trois premiers candidats de chacune des listes ne peuvent être du même sexe.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De gelijke verkiesbaarheid van vrouwen en mannen wordt door ons recht bekrachtigd.

België situeert zich echter bij de democratieën die geconfronteerd zijn met een chronische ondervertegenwoordiging van de vrouwen in de instanties waar beleidsbeslissingen worden getroffen, en in de eerste plaats in de verkozen gremia.

Als reactie op deze feitelijke toestand heeft de wetgever in 1994 een wet goedgekeurd, de zogenaamde wet «*Tobback-Smet*». Deze wet van 24 mei 1994 tot bevordering van een gelijke verdeling van mannen en vrouwen op de lijsten van kandidaten voor de verkiezingen, bepaalt dat op een lijst, het aantal kandidaten van eenzelfde geslacht een evenredig aantal van twee derden niet mag overschrijden, en dit voor elk verkiezingsniveau. Een overgangsstelsel was voorzien voor de provincie - en voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1994.

De toepassing van deze wet op de verschillende verkiezingen van 13 juni 1999 is overeengekomen met een gemiddelde vooruitgang van 4,8% in vergelijking met de verkiezingen van 1995, wat niet te verwaarlozen is ten overstaan van de vooruitgang die sedert 1948 werd geboekt. Maar de analyse¹ toont echter aan dat de doelstelling van de pariteit verre van bereikt is : in de Senaat bedraagt de verhouding van vrouwelijke verkozenen 30%; 19,3% in de Kamer van Volksvertegenwoordigers; 34,6% in de Brusselse Hoofdstedelijke Raad; 24% in de Raad van de Duitstalige Gemeenschap; 19,5% in de Vlaamse Raad; 10,7% van de Waalse Gewestraad; het aantal verkozen vrouwen in de Belgische fractie van het Europees Parlement bedroeg 32%.

Het wetsontwerp dat aan uw Geachte Vergadering wordt voorgelegd, beoogt het bereiken van de verkiezing van een aantal vrouwen dat in verhouding is met het gewicht van hun werkelijke aanwezigheid. Het is van toepassing op de provincie - en de gemeenteraadsverkiezingen en die voor het Europees Parlement. Een gelijkaardige voorziening wordt gelijktijdig voorgesteld voor de verkiezing van de Federale Wetgevende Ka-

¹ «Courrier hebdomadaire du CRISP, nr 1662-1663. La représentation des femmes en politique après les élections du 13 juin 1999, par Valérie VERZELE et Carine JOLY» - (De vertegenwoordiging van de vrouwen in de politiek, na de verkiezingen van 13 juni 1999)

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'égalité éligibilité des femmes et des hommes est consacrée par notre droit.

La Belgique figure cependant parmi les démocraties confrontées à une sous-représentation chronique des femmes dans les instances de décisions politiques, et en premier lieu dans les assemblées élues.

En réaction à cet état de fait, le législateur a adopté une loi, dite «*Tobback-Smet*», en 1994. Cette loi du 24 mai 1994 visant à promouvoir une répartition équilibrée des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections dispose que, sur une liste, le nombre de candidats d'un même sexe ne peut excéder une quotité des deux tiers, et cela pour tous les niveaux électoraux. Un régime transitoire était prévu pour les élections provinciales et communales de 1994.

L'application de cette loi aux différents scrutins du 13 juin 1999 a correspondu à une progression moyenne de 4,8% par rapport aux scrutins de 1995, soit une progression non négligeable au regard de celles enregistrées depuis 1948. Mais l'analyse¹ démontre cependant que l'on est loin d'atteindre l'objectif de la parité : au Sénat, la proportion d'élues était de 30%; à la Chambre des Représentants, de 19,3%; au Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, de 34,6%; au Conseil de la Communauté germanophone, de 24%; au Conseil flamand, de 19,5%; au Conseil régional wallon, de 10,7%, et au Parlement européen, le nombre de femmes élues dans la fraction belge était de 32%.

Le projet de loi soumis à l'attention de votre honorable Assemblée vise à atteindre l'élection d'un nombre de femmes en rapport avec le poids qu'elles constituent réellement. Il s'applique aux élections provinciales, aux élections communales et aux élections du Parlement européen. Un dispositif similaire est proposé, parallèlement, pour les élections des Chambres législatives fédérales, du Conseil de la Région de Bruxel-

¹ «Courrier hebdomadaire du CRISP, nr 1662-1663. La représentation des femmes en politique après les élections du 13 juin 1999, par Valérie VERZELE et Carine JOLY» - (De vertegenwoordiging van de vrouwen in de politiek, na de verkiezingen van 13 juni 1999)

mers, van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en van de Gemeenschaps- en Gewestraden. Deze wetsontwerpen voorzien een gelijke aanwezigheid van mannen en vrouwen op de kieslijsten, op één eenheid na. Bovendien moeten de eerste twee plaatsen ingenomen worden door kandidaten van verschillend geslacht. Het ontwerp voorziet echter in een overgangsbepaling voor de eerste verkiezing van het Europees Parlement volgens welke de eerste drie kandidaten van de lijst niet van hetzelfde geslacht kunnen zijn. De deskundigen zijn van oordeel dat de doelstelling van paritaire democratie bereikt kan worden via een evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen op de kieslijsten, net als via een betere aanwezigheid van vrouwen op een verkiesbare plaats. Men zal in dit opzicht het advies aanhalen van 4 februari 1999 van het Adviescomité van de Senaat voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen (doc.Sen., nr. 1-584/2, 1998-1999), of nog het advies van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen over de weerslag van de vermindering van het devolutieve effect van de kopstemmen op de vrouwelijke vertegenwoordiging in de gremia.

De tekst voorziet een inwerkingtreding één jaar na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*. Hij bepaalt eveneens dat de verschillende gremia waarop hij van toepassing is, binnen de zes maanden na hun verkiezing overgaan tot de evaluatie van de uitwerking van de tekst op de aanwezigheid van het aantal vrouwelijke verkozenen. Een dergelijke reglementering is inderdaad slechts verenigbaar met het gelijkheidsbeginsel in de mate dat de maatregelen die zij voorziet van tijdelijke aard zijn, bestemd om te verdwijnen zodra de beoogde doelstelling is bereikt (arrest 9/94 van het Arbitragehof).

Het ontwerp van wet dat u wordt voorgelegd voert de wijzigingen uit, aangebracht aan Titel II van de Grondwet teneinde de gelijkheid van de vrouwen en van de mannen te waarborgen.

les-Capitale et des Conseils de Communauté et de Région. Ces projets de loi prévoient une présence égale d'hommes et de femmes sur les listes électorales, à une unité près. En outre, les deux premières places de la liste doivent être occupées par des candidats de sexe différent. Le projet prévoit toutefois une disposition transitoire pour la première élection du Parlement européen après l'entrée en vigueur de la loi, aux termes de laquelle les trois premiers candidats de la liste ne peuvent être du même sexe. Les experts considèrent que l'objectif de la démocratie paritaire peut être atteint à travers une présence équilibrée des hommes et des femmes sur les listes électorales, ainsi qu'à travers une meilleure présence des femmes en ordre utile. On citera, à cet égard, l'avis du 4 février 1999 du Comité d'avis du Sénat pour l'égalité des chances entre les hommes et les femmes (doc.Sénat, n°1-584/2, 1998-1999), ou encore l'avis n°30 du 24 janvier 2000 du bureau du Conseil de l'égalité des chances entre hommes et femmes sur l'impact de la réduction de l'effet dévolutif des votes en case de tête sur la représentation féminine dans les assemblées.

Le texte prévoit une entrée en vigueur un an après publication au *Moniteur belge*. Il dispose également que les différentes assemblées visées par son application procèdent, dans les six mois de l'élection, à une évaluation de ses effets sur la présence d'élues. Une telle réglementation n'est en effet compatible avec le principe d'égalité que pour autant que les mesures qu'elle prévoit soient de nature temporaire, destinées à disparaître dès que l'objectif visé est atteint (arrêt 9/94 de la Cour d'arbitrage).

Le projet qui vous est proposé exécute les modifications intervenues au Titre II de la Constitution pour garantir l'égalité des femmes et des hommes.

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Het wetsontwerp valt onder artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Wijzigingen van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen

Art. 2

Dit artikel stelt het principe van de egalitaire samenstelling van de lijsten van kandidaten, op dusdanige wijze dat het verschil tussen het aantal kandidaten van ieder geslacht niet groter kan zijn dan één.

Het preciseert bovendien dat de eerste twee kandidaten op elk van de lijsten van een verschillend geslacht moeten zijn.

In een studie over «*de vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek na de verkiezingen van 13 juni 1999*», legt het Centrum voor sociaal-economisch onderzoek en informatie meer bepaald uit, dat «*verschillende oplossingen om te verhelfen aan de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politiek naar voor werden geschoven, zowel door de partijen via wetsvoorstellen, als door zekere auteurs. Simulaties van maatregelen werden aldus verwezenlijkt door Petra Meier op grond van de verkiezingsuitslagen van 1995 voor de Kamer van volksvertegenwoordigers en voor de Senaat. Zo toont ze dat de toepassing van het «rits-systeem» of van alternering over de hele lijst, leidt tot een aanzienlijk toegenomen vertegenwoordiging van het aantal vrouwen en dit hoofdzakelijk in de Senaat (van 30 naar 42% vrouwen). De alternering voor de eerste twee plaatsen waarborgt daarentegen een grotere aangroei van de vrouwelijke vertegenwoordiging in de Kamer dan in de Senaat, waar de toename van het aantal vrouwelijke verkozenen miniem zou zijn.*

Over alle gremia gespreid, zal de wet op de quota geen radicale verandering hebben aangebracht aan de vrouwelijke vertegenwoordiging in het Belgische politieke landschap. De vloedgolf van vrouwelijke verkozenen heeft niet plaatsgehad. Dit was te voorzien, want de quota sloegen op het geheel van de lijst maar niet specifiek op de verkiesbaarheid van de ingenomen plaatsen(...)

COMMENTAIRES DES ARTICLES

CHAPITRE IER

Disposition générale

Article 1er

Le projet de loi relève de l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Modifications à la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales

Art. 2

Cet article pose le principe de la composition égalitaire des listes de candidats, de sorte que l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne puisse être supérieur à un.

Il précise en outre que les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent.

Dans une étude relative à «*la représentation des femmes en politique après les élections du 13 juin 1999*», le Centre de recherche et d'information socio-politiques expose notamment : «*Diverses solutions pour remédier à la sous-représentation des femmes en politique ont été avancées à la fois par les partis à travers des propositions de loi et par certains auteurs. Des simulations de mesures ont ainsi été réalisées par Petra Meier sur la base des résultats électoraux de 1995 pour la Chambre des représentants et le Sénat. Elle montre ainsi que l'application du système de fermeture-éclair ou l'alternance sur toute la liste conduit à une représentation accrue significative du nombre de femmes, et ce principalement au Sénat (passage de 30 à 42% de femmes). L'alternance aux deux premières places garantit par contre un plus grand accroissement de la représentation féminine à la Chambre qu'au Sénat, où l'augmentation du nombre d'élues ne serait que légère.*

Toutes assemblées confondues, la loi sur les quotas n'aura pas bouleversé radicalement la représentation féminine du paysage politique belge. Le raz-de-marée des élues n'a pas eu lieu. C'était à prévoir car le quota portait sur l'ensemble de la liste mais pas spécifiquement sur les places en ordre utile (...)

Bij de beoogde hervormingen van het electoraal systeem kan de oplossing van de alternering man/vrouw op de verkiesbare plaatsen - zelfs mocht zij, om werkelijk doeltreffend te zijn, gepaard gaan met een vermindering van het aantal kiesdistricten - beschouwd worden als de meest rechtstreekse etappe op de weg naar de paritaire democratie». (naar Courrier hebdomadaire du CRISP, 1999, nr. 1662-1663, pp. 82 en 83).

De nagestreefde doelstelling is te leiden naar een zo gelijk mogelijke aanwezigheid van mannen en vrouwen binnen de verkozen gremia, en naar het verzekeren van een evolutie in de gedragingen in dit opzicht, in uitvoering van artikel 11 van de Grondwet.

Art. 3

Dit artikel heeft als voorwerp de overeenstemming te verzekeren van artikel 12, § 1, tweede lid, en § 7, tweede lid, 6°, van de wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, met de nieuwe bepalingen van artikel 11 van bedoelde wet.

Het heeft eveneens als voorwerp toe te laten dat, wanneer een verbeterings- of aanvullingsakte wordt ingediend, de volgorde van voordracht aangenomen in de afgewezen akte te wijzigen, overeenkomstig de suggestie van de Raad van State in zijn advies L.30290/2/V

HOOFDSTUK III

Wijzigingen van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932

Art. 4

Door dit artikel zijn de principes die werden ontwikkeld in artikel 2 van toepassing op de gemeenteraadsverkiezingen.

Art. 5

Dit artikel heeft als enig voorwerp de overeenstemming te verzekeren van de § 2, derde lid, en § 3, 2° bis, b van artikel 26 van de gemeentekieswet met het nieuwe artikel 23, § 3, tweede en derde lid ervan.

Parmi les réformes du système électoral envisagées, la solution de l'alternance homme/femme sur les places en ordre utile, même si elle devrait, pour être réellement efficace, s'accompagner d'une réduction du nombre de circonscriptions électorales, peut être considérée comme l'étape la plus directe sur la voie de la démocratie paritaire» (Courrier hebdomadaire du CRISP, 1999, n°1662-1663, pp.82 et 83).

L'objectif poursuivi est de conduire à une présence aussi égale que possible des hommes et des femmes au sein des assemblées élues, et d'assurer une évolution des comportements à cet égard, en exécution de l'article 11 de la Constitution.

Art. 3

Cet article a pour objet d'assurer la concordance de l'article 12, § 1er, alinéa 2, et § 7, alinéa 2, 6°, de la loi organique des élections provinciales avec les nouvelles dispositions de l'article 11 de ladite loi.

Il a également pour objet de permettre, lorsqu'un acte rectificatif ou complémentaire est déposé, de modifier l'ordre de présentation adopté dans l'acte écarté, conformément à la suggestion formulée par le Conseil d'Etat dans son avis L.30290/2/V.

CHAPITRE III

Modifications de la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932

Art. 4

Par cet article, les principes développés à l'article 2 sont d'application aux élections communales.

Art. 5

Cet article a exclusivement pour objet d'assurer la concordance des § 2, alinéa 3, et § 3, 2° bis, b de l'article 26 de la loi électorale communale avec le nouvel article 23, § 3, alinéas 2 et 3 de celle-ci.

HOOFDSTUK IV

**Wijziging van de wet van 23 maart 1989
betreffende de verkiezing van het Europees
Parlement**

Art. 6

Door dit artikel zijn de principes die werden ontwikkeld in artikel 2 van toepassing op de verkiezing van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK V

Overgangsbepaling

Art. 7

Dit artikel voorziet, als overgangsregeling, dat elke lijst, die overigens paritair is, bij de eerste verkiezing van het Europees Parlement na de inwerkingtreding van de huidige wet, geen drie kandidaten van hetzelfde geslacht op de eerste drie plaatsen mag bevatten.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Art. 8

Dit artikel legt, voor elk gremium, de evaluatie op, binnen de zes maanden na zijn verkiezing, van de weerslag van deze wet op de aanwezigheid van vrouwelijke verkozenen in zijn midden.

Het is inderdaad wenselijk om na drie legislaturen de wet te kunnen afschaffen mocht de doelstelling van een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen bereikt zijn in de gremia.

Art. 9

Deze bepaling legt de datum van inwerkingtreding van de wet vast. Die wordt bepaald een jaar na de bekendmaking van de wet in het *Belgisch Staatsblad*.

Het is inderdaad niet wenselijk de regels te wijzigen voor de opstelling van de kandidatenlijsten zonder voorafgaande mededeling.

*
* *

CHAPITRE IV

**Modification de la loi du 23 mars 1989 relative à
l'élection du Parlement européen**

Art. 6

Par cet article, les principes développés à l'article 2 sont d'application à l'élection du Parlement européen.

CHAPITRE V

Disposition transitoire

Art. 7

Cet article prévoit, à titre transitoire, que chaque liste par ailleurs paritaire ne peut comprendre trois candidats du même sexe aux trois premières places, lors de la première élection du Parlement européen qui suivra l'entrée en vigueur de la loi.

CHAPITRE VI

Dispositions finales

Art. 8

Cet article impose l'évaluation par chaque assemblée, dans les six mois de son élection, des effets de la présente loi sur la présence d'élues en son sein.

En effet, il est souhaitable de pouvoir, après trois législatures, abroger la loi si l'objectif poursuivi d'une représentation équilibrée des hommes et des femmes dans les assemblées a été atteint.

Art. 9

Cette disposition détermine la date d'entrée en vigueur de la loi. Celle-ci est fixée un an après la publication de la loi au *Moniteur belge*.

En effet, il n'est pas souhaitable de changer les règles de constitution des listes de candidature aux élections sans préavis.

*
* *

Dit is, Dames en Heren, de teneur van het wetsontwerp dat de Regering de eer heeft aan uw overleg voor te leggen.

*De vice-eerste minister, minister van
Werkgelegenheid, en minister van Gelijke Kansen,*

Laurette ONKELINX

De minister van Binnenlandse Zaken,

Antoine DUQUESNE

Tel est, Mesdames, et Messieurs, la teneur du projet de loi que le Gouvernement à l'honneur de soumettre à vos délibérations.

*La vice-première ministre, ministre de l'Emploi et
ministre de l'Égalité des Chances,*

Laurette ONKELINX

Le ministre de l'Intérieur,

Antoine DUQUESNE

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de provincieraadsverkiezingen, de gemeenteraadsverkiezingen en voor de verkiezingen van het Europees Parlement

HOOFDSTUK I

Algeme bepalings

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Wijzigingen van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen

Art. 2

Aan artikel 11 van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, gewijzigd door de wet van 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. de leden 7 en 8 worden vervangen door de volgende leden:

«Op elk van de lijsten kan het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

De eerste twee kandidaten van elk van de lijsten moeten van een verschillend geslacht zijn».

2. In het negende lid worden de termen «van de drie voorgaande leden» vervangen door de termen «van het zesde lid».

Art. 3

Aan artikel 12 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. In paragraaf 1, tweede lid, worden de termen «zevende lid» vervangen door de termen «zevende tot tiende lid».

2. In paragraaf 7, tweede lid, 6°, worden de termen «zevende lid» vervangen door de termen «zevende en achtste lid».

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi assurant une présence égale des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections provinciales, aux élections communales et aux élections du Parlement européen

CHAPITRE IER

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Modifications à la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales

Art. 2

A l'article 11 de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, modifiée par la loi du 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes :

1. les alinéas 7 et 8 sont remplacés par les alinéas suivants:

«Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

Les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent».

2. Dans l'alinéa 9, les termes «des trois alinéas précédents» sont remplacés par les termes «de l'alinéa 6».

Art. 3

A l'article 12 de la même loi, sont apportées les modifications suivantes :

1. Dans le paragraphe 1er, alinéa 2, les termes «alinéa 7» sont remplacés par les termes «alinéas 7 à 10».

2. Dans le paragraphe 7, alinéa 2, 6°, les termes «alinéa 7» sont remplacés par les termes «alinéas 7 et 8».

HOOFDSTUK III

**Wijzigingen van de gemeentekieswet,
gecoördineerd op 4 augustus 1932**

Art. 4

In artikel 23, § 3, van de gemeentekieswet, gewijzigd door de wet van 24 mei 1994, worden de leden 2 tot 4 vervangen door de volgende bepaling :

«Op elk van de lijsten kan het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één. De eerste twee kandidaten van elk van de lijsten moeten van een verschillend geslacht zijn».

Art. 5

In artikel 26 van dezelfde wet, gewijzigd door de wet van 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. In paragraaf 2, derde lid, worden de termen «van artikel 23, twaalfde lid», vervangen door de termen «van artikel 23, § 3, tweede en derde lid».

2. In paragraaf 3, 2° *bis*, worden de termen «van artikel 23, twaalfde lid», vervangen door de termen «van artikel 23, § 3, tweede en derde lid».

HOOFDSTUK IV

**Wijziging van de wet van 23 maart 1989 betreffende
de verkiezing van het Europees Parlement**

Art. 6

Artikel 21 *bis* van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, ingevoegd door de wet van 24 mei 1994, wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Artikel 21 *bis*, — Op elk van de lijsten kan het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één. De eerste twee kandidaten van elk van de lijsten moeten van een verschillend geslacht zijn».

HOOFDSTUK V

Overgangsbepalingen

Art. 7

Bij de eerste verkiezing van het Europees Parlement na de inwerkingtreding van de huidige wet, mogen de drie eerste kandidaten op elke lijst niet van hetzelfde geslacht zijn.

CHAPITRE III

**Modifications à la loi électorale communale,
coordonnée le 4 août 1932**

Art. 4

A l'article 23, § 3, de la loi électorale communale, modifiée par la loi du 24 mai 1994, les alinéas 2 à 4 sont remplacés par la disposition suivante :

«Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un. Les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent».

Art. 5

A l'article 26 de la même loi, modifiée par la loi du 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes :

1. Dans le paragraphe 2, alinéa 3, les termes «de l'article 23, alinéa 12», sont remplacés par les termes «de l'article 23, § 3, alinéas 2 et 3».

2. Dans le paragraphe 3, 2° *bis*, b, les termes «à l'article 23, alinéa 12» sont remplacés par les termes «à l'article 23, § 3, alinéas 2 et 3».

CHAPITRE IV

**Modification à la loi du 23 mars 1989 relative
à l'élection du Parlement européen**

Art. 6

L'article 21 *bis* de la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen, inséré par la loi du 24 mai 1994, est remplacé par la disposition suivante:

« L'article 21 *bis*, — Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un. Les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent».

CHAPITRE V

Disposition transitoire

Art. 7

Lors de la première élection du Parlement européen après l'entrée en vigueur de la présente loi, les trois premiers candidats de chacune des listes ne peuvent être du même sexe.

Bovendien kan op elk van de lijsten het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Art. 8

Elke volksvertegenwoordiging gaat, binnen de zes maanden na haar verkiezing, over tot een evaluatie van de invloed van deze wet op het aantal vrouwelijke verkozenen in haar schoot.

Art. 9

Deze wet treedt in werking een jaar na haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

En outre, sur chacune des listes, l'écart entre le nombre de candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

CHAPITRE VI

Dispositions finales

Art. 8

Chaque assemblée procède, dans les six mois de son élection, à une évaluation des effets de la présente loi sur la présence d'élues en son sein.

Art. 9

La présente loi entre en vigueur un an après sa publication au *Moniteur belge*.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

L. 30. 290

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede vakantie-kamer, op 13 juni 2000 door de Vice-Eerste minister, Minister van de Gelijke Kansen verzocht haar, binnen een termijn van ten hoogste een maand, van advies te dienen over een voorontwerp van wet «tot verzekering van een gelijke aanwezigheid van mannen en vrouwen op de lijsten van de kandidaturen voor de provinciale verkiezingen, voor de gemeenteraadsverkiezingen en voor de verkiezingen van het Europees Parlement», heeft op 2 augustus 2000 het volgende advies gegeven :

ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Het onderhavige voorontwerp strekt ertoe pariteit voor te schrijven tussen mannen en vrouwen die zich kandidaat stellen op de lijsten voor provincieraadsverkiezingen, gemeenteraadsverkiezingen en verkiezingen voor het Europees Parlement.

In het verleden heeft de afdeling wetgeving al herhaaldelijk opgemerkt dat wetsontwerpen die tot doel hebben te bepalen dat verkiezingslijsten een minimumaantal kandidaten van beiderlei kunne moeten tellen, ongrondwettig zijn ⁽¹⁾.

In advies L. 29.910/2 heeft de afdeling wetgeving opgemerkt dat, om tegemoet te komen aan de bezwaren waartoe zulke ontwerpen aanleiding geven, in de Grondwet een bepaling zou moeten worden ingevoegd om de gelijke toegang van mannen en vrouwen tot door verkiezing verkregen mandaten te bevorderen ⁽²⁾.

Zoals in de adviesaanvraag wordt vermeld, heeft de Regering een voorstel tot herziening van de Grondwet ingediend om in de Grondwet een artikel 10*bis* in te voegen, waarvan het eerste lid als volgt zou luiden :

⁽¹⁾ Advies L. 22.066/2 van 8 maart 1993 over een voorontwerp van wet «ter bevordering van een evenwichtige spreiding van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de parlements, provincieraads en gemeenteraadsverkiezingen»; advies L. 22.885/2 van 17 november 1993 over een voorontwerp van wet «ter bevordering van een evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen», Gedr. St., Kamer, nr.1316/1, gewone zitting 1993-1994; advies L. 29.910/2 van 3 april 2000 over een voorontwerp van wet «tot beperking met de helft van de devolutieve kracht van de lijststemmen en tot afschaffing van het onderscheid tussen kandidaat titularissen en kandidaat opvolgers voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers, het Europese Parlement, de Raad van de Duitstalige Gemeenschap en de provincie en gemeenteraden».

⁽²⁾ Zie in die zin inzonderheid advies L. 21.990/VR van 18 december 1992 over een voorstel van bijzondere wet «tot vervollediging van de federale Staatsstructuur» (Gedr. St., Senaat, zitting 1992-1993, nr. 558/2, blz. 2) en het voornoemde advies L. 22.885/2 van 17 november 1993.

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT

L.30. 290

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, deuxième chambre des vacations, saisi par la Vice-Première ministre, Ministre de l'Égalité des Chances, le 13 juin 2000, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas un mois, sur un avant-projet de loi «assurant une présence égale des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections provinciales, aux élections communales et aux élections du Parlement européen», a donné le 2 août 2000 l'avis suivant :

OBSERVATIONS GENERALES

1. Le présent avant-projet tend à imposer la parité entre les hommes et les femmes se présentant sur les listes de candidatures aux élections provinciales, aux élections communales et aux élections du Parlement européen.

Par le passé, la section de législation a, à plusieurs reprises, relevé l'inconstitutionnalité de projets de loi tendant à imposer une présence minimale de représentants de chaque sexe sur les listes électorales ⁽¹⁾.

Dans son avis L. 29.910/2, la section de législation a indiqué qu'afin d'écarter les objections soulevées par de tels projets, il conviendrait d'inscrire une disposition dans la Constitution visant à favoriser l'égal accès des femmes et des hommes aux mandats électoraux ⁽²⁾.

Ainsi qu'en fait mention la demande d'avis, le Gouvernement a déposé une proposition de révision de la Constitution tendant à insérer un article 10*bis* dans la Constitution, dont l'alinéa 1er serait rédigé comme suit :

⁽¹⁾ Avis L. 22.066/2, donné le 8 mars 1993, sur un avant-projet de loi «visant à promouvoir une répartition équilibrée des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections législatives, provinciales et communales»; avis L. 22.885/2, donné le 17 novembre 1993, sur un avant-projet de loi «visant à promouvoir une répartition équilibrée des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections», doc. parl., Chambre, n° 1316/1, session ordinaire 1993-1994; avis L. 29.910/2, donné le 3 avril 2000, sur un avant-projet de loi «visant à réduire de moitié l'effet dévolutif des votes exprimés en case de tête et à supprimer la distinction entre candidats titulaires et candidats suppléants pour l'élection des chambres législatives fédérales, du Parlement européen, du Conseil de la Communauté germanophone et des conseils provinciaux et communaux».

⁽²⁾ Voir en ce sens, notamment, l'avis L. 21.990/VR du 18 décembre 1992 sur une proposition de loi spéciale «visant à achever la structure fédérale de l'État» (doc. parl., Sénat, sess. 1992-1993, n° 558/2, p. 2) et l'avis L. 22.885/2 du 17 novembre 1993 précité.

«Het recht van de mannen en van de vrouwen op gelijkheid is gewaarborgd. De wet, het decreet en de regel, bedoeld in artikel 134 van de Grondwet, bevorderen de gelijke uitoefening van hun rechten en vrijheden, en meer bepaald hun gelijke toegang tot de door verkiezing verkregen mandaten en de overheidsmandaten.».

Het advies van de Raad van State moet dus worden gegeven onder het uitdrukkelijke voorbehoud dat de tekst van artikel 10bis, eerste lid, die uiteindelijk zal worden aangenomen, in overeenstemming zal zijn met de aldus door de Regering voorgestelde tekst of dat die uiteindelijke tekst in elk geval, mochten er wijzigingen in worden aangebracht, de mogelijkheid zal blijven inhouden om de maatregelen te nemen die in het onderzochte ontwerp worden gepland.

BIJZONDERE OPMERKINGEN

Opschrift

Het opschrift behoort als volgt te worden gesteld :

«Voorontwerp van wet tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op kandidatenlijsten voor provincieraadsverkiezingen, gemeenteraadsverkiezingen en verkiezingen voor het Europees Parlement.».

Aanhef

In het voordrachtformulier schrijve men : «minister van Gelijke Kansen». Deze opmerking geldt voor heel het ontwerp.

Daarenboven behoort het woord «onze» met een hoofdletter te worden geschreven.

Dispositief

Men schrijve «Hoofdstuk I», niet «Eerste Hoofdstuk», alsook «Algemene bepaling».

Artikel 2

De inleidende zin moet als volgt worden gesteld :

«Art. 2. In artikel 11, § 1, van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, vervangen bij de wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de wetten van 11 april 1994 en 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :».

In punt 1 schrijve men :

«1. Het zevende en het achtste lid worden vervangen als volgt : voorts gelijk in het ontwerp, met dien verstande dat «mag het verschil» moet worden geschreven in plaats van «kan het verschil»».

De laatste opmerking geldt voor heel het ontwerp.

«Le droit des femmes et des hommes à l'égalité est garanti. La loi, le décret et la règle visée à l'article 134 favorisent l'égal exercice de leurs droits et libertés, et notamment leur égal accès aux mandats électifs et publics.».

L'avis du Conseil d'État doit dès lors être émis sous la réserve expresse que le texte de l'article 10bis, alinéa 1er, qui sera finalement adopté sera bien conforme au texte ainsi proposé par le Gouvernement ou qu'en tout cas, s'il fait l'objet de modifications, il maintiendra la possibilité d'adopter les mesures envisagées par le projet examiné.

OBSERVATIONS PARTICULIERES

Intitulé

L'intitulé du texte néerlandais doit être rédigé tel qu'il est proposé dans la version néerlandaise du présent avis.

Préambule

Le texte néerlandais doit être rédigé en tenant compte des observations faites dans la version néerlandaise du présent avis.

Dispositif

Dans le texte néerlandais, il faut écrire «*Hoofdstuk I*» au lieu de «*Eerste Hoofdstuk*» de même que «*Algemene bepaling*».

Article 2

La phrase liminaire doit être rédigée comme suit :

«Art. 2. A l'article 11, § 1er, de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, et modifié par les lois des 11 avril 1994 et 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes : (la suite comme au projet).».

Le texte néerlandais du point 1 doit être rédigé en tenant compte des observations faites dans la version néerlandaise du présent avis.

Artikel 3

1. De inleidende zin moet als volgt worden gesteld :

«Art. 3. In artikel 12 van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de wet van 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :».

Punt 1 behoort als volgt te worden gesteld :

«In paragraaf 1, tweede lid, worden de woorden «zevende lid» vervangen door de woorden «zevende en achtste lid»».

2. Volgens artikel 12, § 7, tweede lid, 6°, van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, mag voor lijsten die niet voldoen aan de regels omtrent de evenwichtige samenstelling ervan, zoals die bepaald is in artikel 11, § 1, zevende lid, van dezelfde wet, een verbeterings of aanvullingsakte worden ingediend. In het derde lid van die bepaling wordt gepreciseerd dat de verbeterings of aanvullingsakte in dat geval de naam van één of meer nieuwe kandidaten mag bevatten, maar dat de in de afgewezen akte aangenomen volgorde van voordracht niet mag worden gewijzigd.

Het ontworpen artikel 11, § 1, zevende en achtste lid (artikel 2 van het ontwerp) voert twee regels in : één over het aantal mannelijke en vrouwelijke kandidaten per lijst en één over de volgorde waarin die kandidaten worden voorgedragen, waarbij de eerste twee plaatsen door kandidaten van verschillend geslacht moeten worden bekleed.

De vraag rijst bijgevolg of artikel 11, § 1, derde lid, niet eveneens moet worden gewijzigd.

Als een lijst in overeenstemming is met het zevende, maar niet met het achtste lid van het ontworpen artikel 11, § 1, lijkt het immers redelijk dat de mogelijkheid wordt geboden om een verbeteringsakte in te dienen waarin alleen de volgorde van voordracht wordt gewijzigd.

Dezelfde opmerking geldt voor de artikelen 5 en 6 van het ontwerp, voor zover artikel 26, § 3, van de gemeentekieswet van 4 augustus 1932 enerzijds, en artikel 22 van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europese Parlement anderzijds, naar artikel 123 van het Kieswetboek verwijzen ⁽³⁾.

⁽³⁾ Zie algemene opmerking nr. 4 bij het voorontwerp van wet tot verzekering van een gelijke aanwezigheid van mannen en vrouwen op de lijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de federale wetgevende kamers, van de raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en van de gemeenschaps en gewestraden (advies L. 30.289/2, uitgebracht op 3 augustus 2000).

Article 3

1. La phrase liminaire doit être rédigée comme suit :

«Art. 3. A l'article 12 de la même loi, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, et modifié par la loi du 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes :».

Au point 1, il convient de remplacer les mots «alinéas 7 à 10» par les mots «alinéas 7 et 8».

2. L'article 12, § 7, alinéa 2, 6°, de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, permet aux listes qui ne respectent pas les règles relatives à leur composition équilibrée, visée par l'article 11, § 1er, alinéa 7, de la même loi, de déposer un acte rectificatif ou complémentaire. L'alinéa 3 de cette disposition précise que dans cette hypothèse, l'acte rectificatif ou complémentaire peut comprendre le nom d'un ou de plusieurs candidats nouveaux, mais que l'ordre de présentation adopté dans l'acte écarté ne peut être modifié.

L'article 11, § 1er, alinéas 7 et 8, en projet (article 2 du projet) institue une double règle, l'une portant sur le nombre de candidats de chaque sexe de la liste, l'autre sur l'ordre de présentation de ces candidats, les deux premières places devant être occupées par des candidats de sexe différent.

La question se pose dès lors de savoir s'il ne convient pas de modifier également l'article 11, § 1er, alinéa 3.

En effet, dans l'hypothèse d'une liste qui respecterait l'alinéa 7 de l'article 11, § 1er, en projet, mais qui ne serait pas conforme à l'alinéa 8 du même paragraphe, il paraît raisonnable de permettre le dépôt d'un acte rectificatif se limitant à modifier l'ordre de présentation.

La même observation vaut pour les articles 5 et 6 du projet, dans la mesure où l'article 26, § 3, de la loi électorale communale du 4 août 1932, d'une part, et l'article 22 de la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen, d'autre part, renvoient à l'article 123 du Code électoral ⁽³⁾.

⁽³⁾ Voir l'observation générale n° 4 faite à propos de l'avant-projet de loi assurant une présence égale des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections des chambres législatives fédérales, du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale et des Conseils de Communautés et de Régions (avis L. 30.289/2 donné le 3 août 2000).

Artikel 4

De inleidende zin behoort als volgt te worden gesteld :

«Art. 4. In artikel 23, § 3, van de gemeentekieswet, vervangen bij de wet van 5 juli 1976, en gewijzigd bij de wetten van 24 mei 1994 en 7 juli 1994, worden het tweede tot het vierde lid vervangen als volgt : (...)».

Artikel 5

De inleidende zin moet als volgt worden gesteld :

«Art. 5. In artikel 26 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 24 mei 1994 en 26 juni 2000, worden de volgende wijzigingen aangebracht : ...».

In de punten 1 en 2 schrijve men «woorden» in plaats van «termen».

Artikel 6

De inleidende zin moet als volgt worden gesteld :

«Art. 6. Artikel 21 *bis* van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europese Parlement, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994 en gewijzigd bij de wet van 26 juni 2000, wordt vervangen als volgt : ...».

Artikel 7

In de Nederlandse tekst schrijve men «deze wet» in plaats van «de huidige wet» en «de eerste drie» in plaats van «de drie eerste».

Artikel 8

Het artikel zou aldus gesteld moeten worden :

«Elk gremium evalueert binnen zes maanden nadat het verkozen is, de invloed van deze wet op het aantal vrouwelijke verkozenen in zijn midden.».

SLOTOPMERKINGEN

De zinnen moeten onderverdeeld worden in 1°, 2°, 3°, enz. Deze opmerking geldt voor de artikelen 2, 3 en 5.

De Nederlandse tekst van het ontwerp is slordig gesteld uit een oogpunt van wetgevingstechniek en correct taalgebruik. Ten blijke daarvan zijn in het corpus van het advies verscheidene tekstvoorstellen gedaan, weliswaar onder voorbehoud van de hiervoren gemaakte inhoudelijke opmerkingen.

Article 4

La phrase liminaire doit s'écrire de la manière suivante :

«Art. 4. A l'article 23, § 3, de la loi électorale communale, remplacé par la loi du 5 juillet 1976, et modifié par les lois des 24 mai 1994 et 7 juillet 1994, les alinéas 2 à 4, sont remplacés par les alinéas suivants : (la suite comme au projet).».

Article 5

La phrase liminaire doit être rédigée comme suit :

«Art. 5. A l'article 26, de la même loi, modifié par les lois des 24 mai 1994 et 26 juin 2000, sont apportées les modifications suivantes : (la suite comme au projet).».

Le texte néerlandais des subdivisions 1 et 2 doit être rédigé en tenant compte de l'observation faite dans la version néerlandaise du présent avis.

Article 6

La phrase liminaire doit être rédigée comme suit :

«Art. 6. L'article 21 *bis* de la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen, inséré par la loi du 24 mai 1994, et modifié par la loi du 26 juin 2000, est remplacé par la disposition suivante : (la suite comme au projet).».

Article 7

Le texte néerlandais doit être rédigé en tenant compte des observations faites dans la version néerlandaise du présent avis.

Article 8

Le texte néerlandais doit être rédigé ainsi qu'il est indiqué dans la version néerlandaise du présent avis.

OBSERVATIONS FINALES

Les divisions d'une phrase doivent se faire par 1°, 2°, 3°, etc. Cette observation vaut pour les articles 2, 3 et 5.

Le texte néerlandais de l'avis n'a pas été rédigé soigneusement. A ce propos, il est renvoyé aux propositions de texte faites dans la version néerlandaise du présent avis.

De kamer was samengesteld uit

de Heren

R. ANDERSEN,	kamervoorzitter,
J. MESSINNE, P. VANDERNOOT,	,staatsraden,
J.-M. FAVRESSE, J. KIRKPATRICK,	assessoren van deafdeling wetgeving,

Mevrouw

C. GIGOT,	toegevoegd griffier.
-----------	----------------------

Het verslag werd uitgebracht door de H. L. DETROUX, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld door de H. E. BOSQUET en toegelicht door de H. Y. HOUYET, adjunct-referendarissen.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. R. ANDERSEN.

<i>DE GRIFFIER,</i>	<i>DE VOORZITTER,</i>
---------------------	-----------------------

C. GIGOT	R. ANDERSEN
----------	-------------

La chambre était composée de

Messieurs

R. ANDERSEN,	président de chambre,
J. MESSINNE, P. VANDERNOOT,	conseillers d'Etat
J.-M. FAVRESSE, J. KIRKPATRICK,	assesseurs de la section de législation,

Madame

C. GIGOT,	greffier assumé,
-----------	------------------

Le rapport a été présenté par M. L. DETROUX, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée par E. BOSQUET et exposée par M. Y. HOUYET, référendaires adjoints.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. R. ANDERSEN.

<i>LE GREFFIER</i>	<i>LE PRESIDENT</i>
--------------------	---------------------

C. GIGOT	R. ANDERSEN
----------	-------------

WETSONTWERP

ALBERT II, KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Vice-Eerste minister, minister van Werkgelegenheid en minister van Gelijke Kansen, en van Onze minister van Binnenlandse Zaken,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Vice-Eerste minister, minister van Werkgelegenheid en minister van de Gelijke Kansen en Onze minister van Binnenlandse Zaken zijn ermee belast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam aan de Wetgevende Kamers voor te leggen :

HOOFDSTUK 1**Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II**Wijzigingen van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen.****Art. 2**

Aan artikel 11, § 1, van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, vervangen bij de wet van 16 juli 1993, en gewijzigd door de wetten van 11 april 1994 en van 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° Het zevende en achtste lid worden vervangen als volgt :

« Op elk van de lijsten mag het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

PROJET DE LOI

ALBERT II, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir,

SALUT.

Sur la proposition de Notre Vice-Première ministre, ministre de l'Emploi et ministre de l'Egalité des Chances, et de Notre ministre de l'Intérieur,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS:

Notre Vice-Première ministre, ministre de l'Emploi et ministre de l'Egalité des Chances et Notre ministre de l'Intérieur, sont chargés de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit:

CHAPITRE PREMIER**Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II**Modifications à la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales.****Art. 2**

A l'article 11, § 1er, de la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, et modifié par les lois des 11 avril 1994 et 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes :

1° Les alinéas 7 et 8 sont remplacés par les alinéas suivants:

« Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

De eerste twee kandidaten van elk van de lijsten moeten van een verschillend geslacht zijn.».

2° In het negende lid worden de termen «van de drie voorgaande leden» vervangen door de termen «van het zesde lid».

Art. 3

In artikel 12 van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 16 juli 1993, en gewijzigd bij de wet van 24 mei 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° In paragraaf 1, tweede lid, worden de woorden «zevende lid» vervangen door de woorden «zevende en achtste lid».

2° In paragraaf 7, tweede lid, 6°, worden de woorden «zevende lid» vervangen door de woorden «zevende en achtste lid».

3° In paragraaf 7 wordt het derde lid vervangen door de volgende paragraaf :

«Behalve in het geval voorzien in 6° van het voorgaande lid, kan de verbeterings- of aanvullingsakte de naam van geen enkele nieuwe kandidaat bevatten, noch kan de volgorde van voordracht aangenomen in de afgewezen akte gewijzigd worden».

HOOFDSTUK III

Wijzigingen van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932.

Art. 4

In artikel 23, § 3, van de gemeentekieswet, vervangen bij de wet van 5 juli 1976, en gewijzigd bij de wetten van 24 mei 1994 en 7 juli 1994, worden het tweede tot het vierde lid vervangen als volgt :

«Op elk van de lijsten mag het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

De eerste twee kandidaten van elk van de lijsten moeten van een verschillend geslacht zijn.».

Les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent.».

2° Dans l'alinéa 9, les termes «des trois alinéas précédents» sont remplacés par les termes «de l'alinéa 6».

Art. 3

A l'article 12 de la même loi, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, et modifié par la loi du 24 mai 1994, sont apportées les modifications suivantes :

1° Dans le paragraphe 1er, al. 2, les termes «alinéa 7» sont remplacés par les termes «alinéas 7 et 8».

2° Dans le paragraphe 7, alinéa 2, 6°, les termes «alinéa 7» sont remplacés par les termes «alinéas 7 et 8».

3° Dans le paragraphe 7, l'alinéa 3 est remplacé par l'alinéa suivant :

«Sauf dans le cas prévu au 6° de l'alinéa précédent, l'acte rectificatif ou complémentaire ne peut comprendre le nom d'aucun candidat nouveau, ni modifier l'ordre de présentation adopté dans l'acte écarté».

CHAPITRE III

Modifications à la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932.

Art. 4

A l'article 23, § 3, de la loi électorale communale, remplacé par la loi du 5 juillet 1976, et modifié par les lois des 24 mai 1994 et 7 juillet 1994, les alinéas 2 à 4, sont remplacés par les alinéas suivants :

»Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

Les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent.».

Art. 5

In artikel 26 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 24 mei 1994 en 26 juni 2000, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° In paragraaf 2, derde lid, worden de woorden «van artikel 23, twaalfde lid», vervangen door de woorden «van artikel 23, § 3, tweede en derde lid».

2° In paragraaf 3, 2° bis, b, worden de woorden «van artikel 23, twaalfde lid», vervangen door de woorden «van artikel 23, § 3, tweede en derde lid».

HOOFDSTUK IV

**Wijziging van de wet van 23 maart 1989
betreffende de verkiezing van het Europees
Parlement.**

Art. 6

Artikel 21 bis van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, ingevoegd door de wet van 24 mei 1994 en gewijzigd bij de wet van 26 juni 2000, wordt vervangen als volgt :

«Artikel 21 bis, - Op elk van de lijsten mag het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

De eerste twee kandidaten van elk van de lijsten moeten van een verschillend geslacht zijn.».

HOOFDSTUK V

Overgangsbepaling

Art. 7

Bij de eerste verkiezing van het Europees Parlement na de inwerkingtreding van deze wet, mogen de eerste drie kandidaten op elke lijst niet van hetzelfde geslacht zijn.

Bovendien mag op elk van de lijsten het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

Art. 5

A l'article 26 de la même loi, modifié par les lois du 24 mai 1994 et 26 juin 2000, sont apportées les modifications suivantes :

1° Dans le paragraphe 2, alinéa 3, les termes «de l'article 23, alinéa 12», sont remplacés par les termes «de l'article 23, § 3, alinéas 2 et 3».

2° Dans le paragraphe 3, 2° bis, b, les termes «à l'article 23, alinéa 12» sont remplacés par les termes «à l'article 23, § 3, alinéas 2 et 3».

CHAPITRE IV

**Modification à la loi du 23 mars 1989 relative à
l'élection du Parlement européen.**

Art. 6

L'article 21 bis de la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen, inséré par la loi du 24 mai 1994, et modifié par la loi du 26 juin 2000, est remplacé par la disposition suivante:

«L'article 21 bis, - Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

Les deux premiers candidats de chacune des listes doivent être de sexe différent.».

CHAPITRE V

Disposition transitoire

Art. 7

Lors de la première élection du Parlement européen après l'entrée en vigueur de la présente loi, les trois premiers candidats de chacune des listes ne peuvent être du même sexe. En outre, sur chacune des listes, l'écart entre le nombre de candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Art. 8

Elk gremium evalueert binnen zes maanden nadat het verkozen is, de invloed van deze wet op het aantal vrouwelijke verkozenen in zijn midden.

Art. 9

Deze wet treedt in werking een jaar na haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

Gegeven te Brussel, 24 januari 2002.

ALBERT

VAN KONINGSWEGE :

*De Vice-Eerste minister, minister van
Werkgelegenheid en minister van Gelijke Kansen,*

Laurette ONKELINX

De minister van Binnenlandse Zaken,

Antoine DUQUESNE

CHAPITRE VI

Dispositions finales

Art. 8

Chaque assemblée procède, dans les six mois de son élection, à une évaluation des effets de la présente loi sur la présence d'éélues en son sein.

Art. 9

La présente loi entre en vigueur un an après sa publication au *Moniteur belge*.

Donné à Bruxelles, le 24 janvier 2002.

ALBERT

PAR LE ROI :

*La Vice-Première ministre, ministre de l'Emploi et
ministre de l'Égalité des Chances,*

Laurette ONKELINX

Le ministre de l'Intérieur,

Antoine DUQUESNE